

**ДО ПИТАННЯ ВЧИНЕННЯ СЛУЖБОВИХ ЗЛОВЖИВАНЬ  
У СФЕРІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ****TO THE ISSUE OF COMMISSION OF BANKING CRIMES  
BY THE STATE OFFICIALS IN UKRAINE**

**Клочко А.М., к.ю.н., доцент,  
завідувач кафедри міжнародних відносин  
Сумський національний аграрний університет**

**Волченко Н.В., к.е.н., доцент,  
доцент кафедри міжнародних відносин  
Сумський національний аграрний університет**

**Курило О.М., к.ю.н., доцент кафедри міжнародних відносин  
Сумський національний аграрний університет**

Стаття присвячена дослідженню проблеми вчинення злочинів у сфері банківської діяльності керівниками банків, службовими особами та пов'язаними з ними структурами банківських установ. Особливу увагу приділено злочинній діяльності вищих державних посадових осіб (як це визначено в ст. 112 Кримінального Кодексу України – державних чи громадських діячів). Наголошено, що перелік осіб вичерпно обмежений законодавством. Однак ці категорії осіб не розглядаються як особливий суб'єкт кримінальної відповідальності за вчинені дії. Зазначається, що недбалі дії у сфері банківської діяльності не криміналізуються, що також негативно позначається на рівні банківських злочинів.

Практичне застосування результатів досліджень сприятиме зниженню рівня збитків та мінімізації негативних наслідків злочинних загроз у сфері банківської діяльності в Україні. Зроблено акцент на тому, що суб'єктивний склад комісії з корупційних правопорушень у сфері банківської діяльності не точно відображений у чинному законодавстві.

Зокрема, зазначається, що чинне законодавство України не містить пояснення поняття «банківська посадова особа». Водночас термін «пов'язана особа», який використовується у розумінні Закону України «Про банки та банківську діяльність» дає змогу Національному банку України розширити коло цих осіб. Висвітлено основні способи зловживань у сфері банківської діяльності, визначено коло осіб, які їх вчинили. Підкреслюється, що особлива суспільна небезпека вчинених злочинів походить від найвищих посадових осіб держави. Наслідки корупційних зловживань у сфері банківської діяльності, здійснених вищими посадовими особами, оцінюються мільйонними збитками. Очевидно, компенсувати ці втрати державній економіці неможливо, оскільки легалізовані кошти осідають в офшорних зонах. У зв'язку з цим пропонується внести зміни до чинного законодавства України та встановити кримінальну відповідальність за вчинення банківських злочинів державними службовцями та вищими державними посадовими особами. Злочинна недбалість у цій сфері, на думку авторів, також має бути криміналізована.

**Ключові слова:** банківські злочини, державні чиновники, збитки в особливо великих розмірах, службова недбалість, міжнародний досвід.

The article is focused upon the issues of commission of the crimes in the sphere of banking activities by banking executive, banking official and related party of the banking institution. Special attention is devoted to the crime commission by the highest state officials (as it is defined in the Art. 112 of the Criminal code of Ukraine – statesman or a public figure). It is accented, that the list of the persons is exhaustively limited by the legislation. However, these categories of the persons are not considered as a special subject of criminal liability for the actions committed. It is noted, that negligent actions in the sphere of banking activity are not criminalized, that also negatively influences to the level of banking crimes.

Practical application of the results of the studies will contribute to decrease the level of losses and minimize the negative effects of criminal threats in the sphere of banking activity in Ukraine. The emphasis is made that the subjective composition of the corruption offences commission in the sphere of banking activity is not completely accurately reflected in the current legislation.

In particular, it is noted that the current legislation of Ukraine does not contain an explanation of the term “bank official”. At the same time the term “related person”, which is used in the sense of the law of Ukraine “On banks and banking activity” allows the National Bank of Ukraine to expand the circle of these persons. The primary ways of committing abuse in the sphere of banking activity were highlighted and the range of persons who committed them was defined. It was emphasized that the special social danger of committed crimes comes from the highest officials of the state. The consequences of corruption abuses in the sphere of banking activities committed by senior government officials are estimated at millions of losses. Obviously, it is not possible to compensate these losses for the state economy, because the legalized money are held in the offshore areas. In this regard it is proposed to amend the current legislation of Ukraine and to establish criminal liability for the committing of the banking crimes by the state officials and the higher state officials. Negligent crimes in this sphere, to the opinion of the authors, should also be criminalized.

**Key words:** banking crimes, state officials, damage in especially big amount, negligent crimes in office, international experience.

Злочини у сфері банківської діяльності, пов'язані зі службовою та професійною діяльністю під час надання публічних послуг, поряд з іншими зловживаннями у цій сфері потребують ретельного аналізу. Їхня суспільна небезпечність полягає в тому, що загроза спричинення суспільно небезпечних наслідків походить безпосередньо від службових осіб, у тому числі, й банківських установ, які теоретично мають забезпечувати злагоджене функціонування сфери банківської діяльності. Зокрема, їх функції полягають у тому, щоб надавати професійну допомогу споживачам банківських послуг та виконувати певні орга-

нізаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції з додержанням чинного законодавства. Це означає, що вчинення кримінальних правопорушень у сфері банківської діяльності, пов'язаних зі службовою та професійною діяльністю під час надання публічних послуг, можна зарахувати до внутрішніх загроз стабільному функціонуванню сфери банківської діяльності, що, передусім, виходять із самої банківської установи або вищих керівних структур.

Корупційні зловживання службових осіб є негативним явищем, що систематично проявляється в Укра-

їні в усіх сферах суспільного життя. Корупційні зв'язки дедалі більше витісняють правові, етичні відносини між людьми, поступово перетворюючись з аномалії на норму поведінки. Про зв'язок службових («білокомірцевих») та економічних злочинів слушно зауважив В.О. Образцов: «Економічні злочини є окремим класом злочинів, елементом більш загального рівня класифікації – злочинів, пов'язаних із професійною діяльністю» [1, с. 101].

Дослідженню окремих аспектів, пов'язаних із забезпеченням безпеки сфери банківської діяльності, приділяли увагу провідні вітчизняні й іноземні науковці, зокрема І. Бойко, О.В. Герасимова, О.М. Джужа, С.Є. Каїржанова, В. Кондратьєв, О.Є. Користін, В.Д. Ларичев, С.І. Ніколаюк, С.С. Чернявський, Є.В. Чупрова. У теорії кримінального права питанням відповідальності за злочини у сфері службової діяльності також приділялося достатньо уваги. Вони були предметом спеціальних досліджень таких науковців, як П.П. Андрушко, О.Ф. Бантишев, А.В. Галахова, О.О. Дудоров, Б.В. Здравомислов, М.І. Коржанський, Ю.І. Ляпунов, П.С. Матишевський, М.І. Хавронюк та ін. Проте питанню висвітлення механізмів вчинення зловживань службовими особами у сфері банківської діяльності достатньої уваги не приділялося, як і не було запропоновано уніфікованого поняття службового злочину у сфері банківської діяльності.

Актуальність досліджуваної проблематики зумовлена тим, що зловживання, які виходять із середини банківської установи та вчинювані її керівниками та службовими особами, ускладнюють можливість її ефективного функціонування та надання споживачам банківських послуг високого рівня. Особливу занепокоєність на наш погляд, становлять службові зловживання, що вчинюються вищими службовими особами держави, оскільки ці зловживання, вчинені на макрорівні, завдають невідомої шкоди економіці країни, оброховуються колосальними мільйонними показниками збитків та фактично не можуть бути компенсовані державі та її громадянам через складні злочинні схеми легалізації шляхом використання розгалуженої системи офшорних зон.

Метою статті є аналіз сучасного стану вчинення службових зловживань у сфері банківської діяльності та з урахуванням цього вироблення пропозицій щодо удосконалення заходів, спрямованих на мінімізацію та запобігання корупційних правопорушень у сфері банківської діяльності. З урахуванням мети авторами було сформульовано такі основні завдання: з'ясувати особливості сучасного стану вчинення корупційних зловживань у сфері банківської діяльності; виявити основні недоліки чинного законодавства та внести пропозиції щодо їх усунення; сформулювати авторське розуміння службових злочинів у сфері банківської діяльності; визначити основних суб'єктів запобігання службовим злочинам; встановити перспективні напрями протидії та запобігання службовим злочинам; сформулювати пропозиції щодо удосконалення положень чинного законодавства України.

Досліджуючи питання відповідальності за злочини в сфері економіки за кримінальним правом Англії, Є.В. Чупрова наводить класифікацію злочинів у сфері банківської діяльності: злочини, що вчиняються самими банками; злочини, що вчиняються з використанням банків і банківських технологій та інструментів із метою особистої наживи; злочини, пов'язані з відмиванням грошей, та інші діяння, що потребують розкриття банківської таємниці [2, с. 121].

І. Бойко та В. Кондратьєв вважають, що до злочинів у сфері банківської діяльності належать різні за родовим об'єктом кримінально карані діяння. Їх можна умовно поділити на три основних групи: злочини, вчинені організованими групами, до складу яких входять як сторонні особи, так і працівники банку; злочини, пов'язані з посяганням на майно та грошові кошти банку чи його клієн-

тів; злочини, що вчиняються службовими особами банку, зокрема керівниками [3].

На думку О.В. Герасимова, у структурі вказаних груп злочинів доцільно здійснити більш високий рівень абстрагування, поділивши їх за критерієм особливостей суб'єкта злочинного посягання. У результаті можна виділити такі групи: 1) злочини, що вчинені керівниками та іншими посадовими особами працівниками банківських установ; 2) злочини, що вчиняються службовцями банків у змові з представниками підприємницьких структур або інших установ та організацій; 3) злочини, що посягають на фінансові ресурси банків, вчинені іншими особами без участі представників цих фінансових установ [4].

Класифікація, запропонована О.В. Герасимовим, на наш погляд, становить інтерес. Проте, вважаємо, що вона може бути доповнена класифікаційною групою про вчинення службових зловживань у сфері банківської діяльності вищими службовими особами України або державними чи громадськими діячами у зв'язку з виконанням ними їхніх службових обов'язків.

У чинному КК України, зокрема, у ст. 112 КК України «Посягання на життя державного чи громадського діяча», надається вичерпний перелік осіб, які підпадають під категорію державних чи громадських діячів. Зокрема, ними є: Президент України, Голова Верховної Ради України, народний депутат України, Прем'єр-міністр України, член Кабінету Міністрів України, Голова чи суддя Конституційного Суду України або Верховного Суду України або вищих спеціалізованих судів України, Генеральний прокурор України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Рахункової палати, Голова Національного банку України, керівник політичної партії [5].

Типовими способами вчинення злочинів вищими службовими особами України є привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України) та легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України).

Реалізація цих способів злочинної діяльності наведена таким прикладом. Департаментом міжнародно-правового співробітництва Генеральної прокуратури України (ГПУ) було проведене розслідування за підозрою громадянина С.В. Курченка в участі у злочинній організації колишнього президента України В.Ф. Януковича та вчиненні в її складі таких особливо тяжких злочинів проти України: 1) заволодіння шляхом зловживання службовими особами своїм службовим становищем та службового підроблення документів чужим майном – грошовими коштами НБУ на загальну суму 787 396 148,99 грн, які були надані у вигляді стабілізаційного кредиту ПАТ «Реал банк» із подальшою легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, вчинених повторно; 2) заволодіння шляхом зловживання службовими особами своїм службовим становищем та службового підроблення документів чужим майном – коштами ПАТ «Реал банк» в особливо великих розмірах на загальну суму 4 707 267 476,52 грн під час видачі кредитів підконтрольним С.В. Курченку підприємствам з ознаками фіктивності, з подальшою легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, вчинених повторно тощо. Вище зазначаються тільки два злочини із загального переліку.

Під час розслідування обставин вчинення цих злочинів встановлено коло осіб, які брали в них участь. Повідомлено про підозру 98 особам, у тому числі високопосадовцям (із них 12 вищих посадових осіб Міністерств та відомств, а також НБУ, 6 керівників обласних державних адміністрацій, 14 осіб керівного складу державних компаній).

Із тих осіб, яким повідомлено про підозру, стосовно 42 осіб кримінальні провадження спрямовані до суду для розгляду по суті. За наслідками судових розглядів

ухвалено 27 обвинувальних вироків, 4 особи ухвалами суду звільнені від відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності. Щодо 15 осіб тривають судові розгляди. Загальна вартість арештованого майна становить понад 5 млрд грн, загальна сума відшкодованих збитків – понад 1,5 млрд дол. США [6].

Іншим, не менш резонансним прикладом є провадження щодо колишньої голови НБУ В. Гонтаревої, а також співвласника ІСУ (фінансової групи) М. Пасенюка через можливу недбалість щодо повернення 150 млрд грн клієнтам банків, визнаних неплатоспроможними, відкрите Національним антикорупційним бюро України (НАБУ) на початку 2019 р. Кримінальна справа була кваліфікована за ст. 367 КК України «Службова недбалість». Кримінальне провадження розпочате відповідно до рішення суду за скаргою депутата Верховної Ради В. Купрія.

Відповідно до попередньої версії НАБУ, високопосадовці В. Гонтарева, М. Пасенюк, а також Ю. Луценко, виконуючи неналежним чином свої службові обов'язки, вчинили дії щодо відшкодування коштом держбюджету вкладів фізичних осіб штучно збанкрутілих банків на суму понад 150 млрд грн, що, можливо, призвело до негативних наслідків [7].

Як свідчить вищевведений приклад, злочини у сфері банківської діяльності, які вчинюються вищими службовими особами держави (державними чи громадськими діячами), зазвичай характеризується значними масштабами збитків в особливо великих розмірах. Вони характеризуються складністю і витонченістю використовуваних кримінальних схем, а також різноманітністю застосовуваних прийомів і засобів. Головною небезпекою цих злочинів є можливість втягнення в їх вчинення значної кількості осіб, якими часто стають також керівники банківських установ та службові особи банків. Наслідки цих злочинів виражаються не тільки в завданні значних збитків окремим особам, а і в порушенні стабільності банківської системи країни та дестабілізації економічної системи держави загалом.

З урахуванням вищезазначених категорій та класифікаційних груп пропонуємо авторське поняття службових злочинів у сфері банківської діяльності. Зокрема, вважаємо, що згідно з чинним кримінальним законодавством України ними є сукупність умисних суспільно небезпечних діянь, спрямованих на заволодіння фінансовими ресурсами банківських установ або їх клієнтів, що можуть бути вчинені у процесі здійснення банківських операцій чи з їх використанням суб'єктами вчинення злочинів у сфері банківської діяльності з використанням їх службового становища.

Аналіз способів вчинення злочинів у сфері банківської діяльності демонструє, що вони в основному можуть бути охарактеризовані такими діяннями суб'єктів вчинення злочинів у сфері банківської діяльності: незаконна видача кредитів під неліквідне забезпечення; операції з векселями, в тому числі привласнення платежів по векселях; незаконне привласнення сум із рахунків клієнтів банку; необґрунтоване заниження суми відсотків за користування кредитами; передача коштів банку в довірчє управління або видача незабезпечених кредитів суб'єктам господарювання, з якими керівники і службові особи банку мають корупційні зв'язки; корупційні дії, що пов'язані з пролонгацією термінів кредитування; незаконне звільнення майна з-під застави. Працівники бухгалтерій банківських установ як особи, залучені до обліку банківських операцій, можуть вчиняють злочини шляхом неправомірного списання грошових коштів із рахунків.

Поширеним способом вчинення злочинів під час кредитування є отримання неправомірної вигоди. Саме шляхом пропозиції неправомірної вигоди нерідко «вирішується» питання про надання кредиту суб'єктам господарювання, в яких немає законних підстав для отримання

кредиту, або про встановлення пільгових умов кредитування. Ще одним поширеним способом вчинення злочинів у сфері банківської діяльності є дії, що пов'язані із навмисною затримкою перерахувань грошових коштів клієнтів банку з метою використання їх для власних обороток на ринку обміну валют.

Як практиками, так і науковцями було надано різні визначення явища «корупція». Проте ми беремо за основу визначення цього поняття, встановлене у чинному законодавстві України. Корупція, – використання особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей із метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або, відповідно, обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам із метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей [8]. Для з'ясування змісту поняття «службова особа» необхідно виходити з положень, що містяться в ч. 3 ст. 18 КК України, а також у примітці до ст. 364 КК України. Тож суб'єкт злочину, передбаченого ст. 364 КК України, є спеціальним.

У радянський період вчинення службових злочинів пояснювалося дефектами в психології окремих індивідів. Це означає, що існування службової злочинності зумовлювалося лише суб'єктивними факторами. Об'єктивні фактори, пов'язані з економічними перетвореннями в суспільстві та місцем службових осіб у системі суспільних відносин, розглядалися як умови вчинення таких злочинів, що є не зовсім коректним.

На нашу думку, основними причинами, що сприяють зростанню рівня злочинів у сфері банківської діяльності, вчинюваних службовими особами, а також вищими службовими особами, належними до категорії державних чи громадських діячів, є: 1) неналежна перевірка уповноваженими особами банків потенційних працівників банківських установ під час працевлаштування; 2) поглиблення діяльності організованих злочинних угруповань у змові зі службовими особами та керівниками банківських установ; 3) прогалини чинного законодавства щодо регламентації повноважень службових та посадових осіб щодо неналежного виконання їх функціональних обов'язків в окремо визначеній сфері; 4) особисті мотиви недобросовісних співробітників банківських установ та пов'язаних із банком осіб, зумовлені можливістю отримати значні грошові кошти при щоденному доступі до них; 5) висока латентність цих злочинів; 6) неналежний рівень професійної підготовки співробітників правоохоронних органів із виявлення та розкриття таких правопорушень; 7) відсутність у кримінальному законодавстві України забезпечувальних кримінально-правових норм, які встановлювали би високий рівень кримінальної відповідальності для керівників, а також вищих службових осіб (державних та громадських діячів) за їх неправомірні дії, вчинені у великих та особливо великих розмірах, які спричинили суспільно-небезпечні наслідки для економіки країни; 8) відсутність у кримінальному законодавстві України відповідальності керівників, а також вищих службових осіб (державних та громадських діячів) за їх бездіяльність та невжиття відповідних превентивних заходів, спрямованих на запобігання вчиненню злочинів у сфері банківської діяльності.

У кримінальному законодавстві України не врегульоване належним чином питання відповідальності юридичних осіб за вчинення злочинів у сфері банківської діяльності. КК КНР встановлює відповідальність юридичних осіб за вчинення злочинів у сфері банківської діяльності. Зокрема, ст. 174 КК КНР закріплює відповідальність юридичних осіб у разі вчинення цього злочину: «Якщо злочин,



передбачений ч. 2 ст. 174 КК КНР, вчинений організацією щодо організації, застосовуються штрафні санкції, а керівники організації та інші особи, які несуть безпосередню відповідальність, караються відповідно до ч. 1 ст. 174 КК КНР», та положення інших кримінально-правових норм. У КК України до злочинів, що вчиняються у сфері банківської діяльності, за які до юридичних осіб можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру належить ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом».

Фахівці юридичної практики в європейських державах, зокрема, Італії та Німеччині апелюють поняттям «банківське кримінальне право» (banking criminal law), розуміючи під цим визначенням комплекс кримінальних правопорушень, що вчинюються у сфері банківської діяльності, та практичні механізми вирішення справ відповідної категорії. Нехтування в процесі правотворчості наведеним зарубіжним досвідом може мати наслідком неспроможність кримінального закону належним чином реагувати на появу нових загроз правоохоронюваних інтересів. Аналіз сучасної правозастосовчої практики у сфері банківської діяльності дає змогу сформулювати низку нормотворчих проблем, які потребують першочергового вирішення: 1) підвищення рівня технічної досконалості окремих кримінально-правових заборон у сфері банківської діяльності; 2) додаткова орієнтація національного кримінального законодавства на досвід зарубіжних країн.

Отже, запобігання службовим злочинам у сфері банківської діяльності має реалізовуватися в організації різних видів попереджувальних заходів і на різних рівнях соціального управління. На нашу думку, ефективність запобігання службовим злочинам у сфері банківської діяльності має бути забезпечена шляхом заходів системного характеру. Зокрема, йдеться про заходи законодавчого та правоохоронного характеру, а також комплекс заходів, спрямованих на мінімізацію проявів службових зловживань, які мали бути забезпечені керівництвом банківських установ.

Вважаємо, що монополізація контролюючих та управлінських функцій на найвищому рівні банківської системи в межах одного суб'єкта не дає змоги проводити ефективну політику в цій сфері економіки. Проте в Україні сформована досить вдала, на наш погляд, система контролю за дотриманням законності банківських операцій, а також зловживань у сфері банківської діяльності. Ключовими суб'єктами цієї системи є керівники банківських установ, НБУ, Державна служба фінансового моніторингу, НАБУ. Ми вбачаємо необхідність в удосконаленні положень чинного кримінального законодавства України в частині відповідальності за службові злочини у сфері банківської діяльності. Забезпечення кримінально-правового захисту банківської справи є важливим питанням для світових компаній та навіть рейтингових агенцій [9, с. 115].

На рівні кримінального законодавства процес «удосконалення» зводиться в основному до вдосконалення системи кримінально-правових засобів, спрямованих на забезпечення безпеки певних суспільних відносин, до криміналізації окремих діянь. Вважаємо, що основні проблеми в застосуванні чинних кримінально-правових норм України про відповідальність за злочини в сфері банківської діяльності зумовлені, перш за все, законодавчими прорахунками [10, с. 835].

З огляду на соціальну зумовленість криміналізації суспільно небезпечних діянь, пропонуємо криміналізувати діяння «зловживання повноваженнями у сфері банківської діяльності», де встановити кримінальну відповідальність керівників та інших службових осіб банків, а також вищих службових осіб держави (державних чи громадських діячів) за використання своїх повноважень всупереч законним інтересам банківської установи з корисливою або іншою особистою зацікавленістю, якщо це діяння завдало великої матеріальної шкоди громадянам, кредиторів чи державі.

Також слід зауважити, що в чинному КК України посягання на суспільні відносини у сфері банківської діяльності, які вчинюються з необережною формою вини в чинному кримінальному законодавстві, не є злочинними. Проте численні банкрутства, фінансові піраміди та інші подібні зловживання, якими наповнена сфера банківської діяльності, наводять на думку, що, окрім безпосередніх виконавців цих суспільно небезпечних діянь, до відповідальності мають бути притягнуті особи (зокрема, керівники, службові особи банківських установ, а також вищі службові особи держави (державні чи громадські діячі), які своєю бездіяльністю не забезпечили необхідного рівня контролю на певному етапі вчинення суспільно-небезпечного діяння у сфері банківської діяльності. У зв'язку з цим вбачаємо потребу в криміналізації діяння «службова недбалість у сфері банківської діяльності».

Пропонуємо встановити можливість застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб за зловживання повноваженнями у сфері банківської діяльності, оскільки це діяння є корупційним. Відповідно до ст. 96<sup>3</sup> підставою для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених у ст. 209 і ст. 306, ч.ч. 1–2 ст. 368<sup>3</sup>, ч.ч. 1–2 ст. 368<sup>4</sup>, ст.ст. 369, 369<sup>2</sup> КК України тощо. З огляду на те, що чинне кримінальне законодавство встановлює застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб за вчинення уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи корупційних злочинів, допускаємо необхідність розширення кола злочинів, передбачених у ст. 96<sup>3</sup> нормою про зловживання повноваженнями у сфері банківської діяльності.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Образцов В.А. Преступления, связанные с профессиональной деятельностью как объект криминалистического исследования. *Вопросы борьбы с преступностью*. 1982. Вып. 36. С. 91–100.
2. Чупрова Е.П. Ответственность за экономические преступления по уголовному праву Англии. Москва : Волтерс Клувер, 2007. 208 с.
3. Бойко І., Кондратьев В. Щодо злочинів у банківській сфері та їх ефективного розслідування. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=46558> (дата звернення: 02.07.2019).
4. Герасимов О.В. Протидія злочинності у банківській сфері : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2019. 235 с.
5. Коментар до статті 112. Посягання на державного чи громадського діяча. URL: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/110.php> (дата звернення: 02.07.2019).
6. ГПУ завершила розслідування у справі Курченка. Про підозру повідомлено 98 особам. URL: [https://censor.net.ua/ua/news/3119125/gru\\_zavershyla\\_rozsliduvannya\\_u\\_spravi\\_kurchenka\\_pro\\_pidozru\\_povidomleno\\_98\\_osobam\\_lutsenko](https://censor.net.ua/ua/news/3119125/gru_zavershyla_rozsliduvannya_u_spravi_kurchenka_pro_pidozru_povidomleno_98_osobam_lutsenko) (дата звернення: 02.07.2019).
7. НАБУ відкрило справу в зв'язку з можливою недбалістю при поверненні 150 млрд грн клієнтам банків. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/443638/nabu-vidkrylo-spravu-v-zvyazku-z-mozhlyvoyu-nedbalistyu-pri-povernenni-150-mlrd-grn-kliyentam-bankiv> (дата звернення: 02.07.2019).
8. Про запобігання корупції : Закон України 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 49. Ст. 2056.
9. Kurylo M., Klochko A., Timchenko G., Gulyk A. Banking in Ukraine as an object of criminal and legal protection. *Banks and Bank Systems (open-access)*. 2017. 12(4). P. 114–120.
10. Ключко А.М., Курило Н.П., Запара С.И. К вопросу уголовно-правовой охраны сферы банковской деятельности Украины. *Всероссийский криминологический журнал*. 2017. Т. 11. № 4. С. 833–843.